

N:o 13.

Ank. till Riksd. kansli den 20 april 1906, kl. 2,30 e. m.

Betänkande, i anledning af väckt motion om tull å mursten och taktegel.

(1:a A.)

I en inom Andra Kammaren af herr *H. Andersson* i Grimbo jämte två andra af kammarens ledamöter väckt motion, n:o 115, har framställtts yrkande, »att Riksdagen måtte besluta ett sådant tillägg i gällande tulltaxa, att vanlig mursten måtte åläggas en tull af 3 kronor per 1,000 stycken och taktegel (takpannor) 4 kronor per 1,000 stycken, och att samma tull så fort ske kan måtte träda i kraft.»

Till stöd för berörda yrkande hafva motionärerna använt en motivering, som — med uteslutande af i densamma intagna statistiska uppgifter, i afseende å hvilka utskottet tillåter sig att hänvisa till nedan införda tabellariska öfversikt — är af följande lydelse:

»På grund af den stora utländska konkurrens, vår tegelindustri, förnämligast den på västkusten, är utsatt för, hvilken konkurrens på senare åren utvecklats sig därhän, att en kolossal import af mursten och taktegel ägt rum, som hotar att tillintetgöra hela den på västkusten varande fabrikationen af dessa artiklar, ha vi ansett, att något från Riksdagens sida bör göras för att från undergång rädda denna för vårt land så viktiga näring.

Uti närlagda skrifvelse från tillverkare finnas flera för skydd talande skäl anförda. Enligt kommerskollegiums officiella statistik var Sveriges import i rundt tal:

(se nedan) — — — — —

För år 1905 saknas exakta uppgifter, men är det bekant, att importen särskildt från Norge detta år varit afsevärdt högre än någonsin.

Våra tillverkare hafva nedlagt stort kapital i maskiner, redskap, ugnar och byggnader m. m., hvilket kapital det bör vara Riksdagens plikt att på föreslaget sätt skydda, hvarigenom våra tillverkare äfven sättas i tillfälle att fortfarande bereda sysselsättning åt det stora antal arbetare, som af denna industri ha sitt uppehälle.

Då äfven, som framgår af en annan här bifogad skrifvelse, 25 stycken byggmästare uttalat sig för den af tillverkare begärda tullen på mursten, torde detta utgöra ett kraftigt skäl för behöfligheten af samma.»

Den i motionen åberopade skriften från tegeltillverkare är under-tecknad af nitton fabrikanter af mursten och taktegel inom västra Sverige och lyder sålunda:

»Till följe det tryckta läge, uti hvilket vår industri kommit, få undertecknade, fabrikanter af mursten och taktegel, härmed vördsamt begära, att Ni hos Riksdagen ville göra framställan om att Riksdagen måtte genom beslutandet af en lämplig tull skydda vår industri, som eljest hotas med undergång.

Att vår industri kommit i ofvannämnda belägenhet är orsakadt af flere omständigheter, såsom stegrade arbetslöner m. m., men hufvudsakligast på grund af obehörig utländsk konkurrens, förnämligast från Norge.

Då någon nedgång i arbetslönerna eller importen icke kan förväntas, våga vi hoppas, att statsmakterna skola behjerta vår billiga framställan om skydd.

Att Norge med fördel kan upptaga en konkurrens på Sverige framför våra egna tillverkare är förnämligast att söka däri, att Norge dels hafver en för ändamålet mera lättarbetad lera, och dels att de flesta norska tegelbruken äro belägna i omedelbar närhet af sågverk, hvarifrån de så godt som för intet erhålla en stor del bränsle, som svenska näringsidkare nödgas köpa. Kommer härtill, att de norska tegelbruken genom sitt läge vid hafsvikar kunna lasta ur ugn direkt å fartyg, hvarigenom inga kanal- eller slussafgifter drabba transporten från Norge till Sverige, såsom fallet är vid transport af mursten och taktegel från flera bruk vid Göta älf, torde tillräckliga skäl vara anförda om de norska brukens gynnsamma ställning framför de svenska.

Enligt Norges nya, under sistlidne augusti månad utfärdade tull-taxa är taktegel af ordinärt slag belagdt med en tull af kronor 5 per

1,000 stycken och taktegel af prima beskaffenhet med kronor 7: 50 per 1,000 stycken.

Genom denna höga tullsats är all tanke på framtida export af taktegel på Norge utesluten.

Beträffande åter vanlig mursten är denna i Norge tullfri, då ingen import af sådan sker.

Enligt norsk statistik har till Sverige exporterats i rundt tal

år 1899	11 ½	millioner stycken	mursten		
» 1900	5	»	»	»	
» 1901	12	»	»	»	
» 1902	21	»	»	»	

och hvilken skada denna export åstadkommer för de svenska tillverkarna, torde ej behöfva närmare påvisas.

Då det är allom bekant, att vårt land har god tillgång på för ändamålet lämpligt materiel, torde detta utgöra ännu ett skäl att skydda svenskt arbete och kapital.

Af anförda torde det vara uppenbart, att ett tullskydd är nödvändigt, och anse vi, att en tull af 3 kronor per 1,000 stycken af vanlig mursten och 4 kronor per 1,000 stycken taktegel är mycket rimlig.»

Vid motionen finnes jämväl fogad en af tjugufem byggmästare i Göteborg undertecknad skrift, däri desse, med instämmande i förenämnda framställning från åtskilliga tegelbruksägare, anført, att enligt deras åsikt en tull af tre kronor för ettusen stycken murtegel icke komme att nämnvärdt inverka till varans fördyrande, men däremot skulle förhjälpa våra tegelbruksidkare till en bättre och säkrare afsättning af deras tillverkningar samt åstadkomma sundare ekonomiska förhållanden såväl bland dem som ock bland de inom tegelbruksindustrien anställda arbetare, hvarjämte i skriften framhållits, att genom ett dylikt tullskydd vårt land skulle tillförsäkras de stora summor, som nu utgäfves till Norge för nämnda vara.

Rikets in- och utförsel af mur- och klinkertegel samt taktegel jämte tillverkningen inom landet af nämnda artiklar har, såvidt af den officiella statistiken kunnat inhämtas, under nedannämnda år omfattat de i efterföljande tabell upptagna kvantiteter; varande däri särskildt angifvet, huru stor del af de införda kvantiteterna kommit från Norge.

År.	I n f ö r s e l.				U t f ö r s e l.		T i l l v e r k n i n g.	
	Mur- och klinkertegel.		Taktegel.		Mur- och klinkertegel.	Taktegel.	Mur- och klinkertegel.	Taktegel.
	Hela in-förseln.	Införseln från Norge.	Hela in-förseln.	Införseln från Norge.				
	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.
1895	5,591,337	5,204,142	1,782,139	1,772,929	25,283,553	45,200	—	—
1896	8,919,845	8,434,167	1,599,081	1,597,881	24,934,601	36,325	246,666,947	14,965,100
1897	13,501,891	11,746,553	1,724,246	1,721,646	22,860,007	37,750	270,527,000	17,144,000
1898	21,214,218	15,908,820	1,420,587	1,407,991	29,353,071	16,000	298,300,394	19,836,960
1899	15,330,388	12,074,295	838,380	818,510	32,964,266	38,650	319,169,660	18,417,737
1900	6,964,197	6,509,050	1,097,407	1,045,898	41,231,159	42,110	285,994,053	28,018,696
1901	13,318,147	12,987,870	1,089,389	1,000,968	39,926,694	18,340	282,444,142	20,912,522
1902	22,816,975	21,670,293	1,290,194	1,069,545	52,293,389	13,708	330,926,143	20,796,656
1903	34,932,698	34,503,078	1,501,236	1,187,903	46,845,657	94,820	375,164,947	20,637,847
1904	30,977,533	29,796,080	1,810,877	1,466,848	27,146,734	74,800	—	—
1905	32,885,665	32,055,301	2,145,137	1,762,913	29,276,262	222,150	—	—

Murtegel eller mursten, såsom samma vara benämnes inom vissa delar af landet, samt taktegel hänföras enligt nu gällande tulltaxa till lervaror, tegel, andra slag, ej specificerade, och äro följaktligen tullfria.

Vid 1898 års riksdag väcktes i särskilda motioner inom Andra Kammaren förslag om åsättande af tull å mur- och taktegel. Bevillningsutskottet erinrade i sitt med anledning af omförmälda motioner afgifna betänkande, bland annat, hurusom den inhemska tillverkningen af mur- och taktegel i allmänhet redan genom dessa varors i förhållande till värdet stora tyngd hade ett afsevärdt skydd mot utländsk konkurrens, i det att transportkostnaden i följd af nämnda omständighet måste i väsentlig grad höja priset på den från utlandet införda varan. På dessa och i öfrigt anförda skäl blef förslaget af bevillningsutskottet afstyrkt och vann icke heller Riksdagens bifall.

Vid granskning af här ofvan intagna tabellariska öfversikt framgår, att den införsel af mur- och taktegel, som äger rum, härrör nästan uteslutande från Norge äfvensom att under vanliga förhållanden någon mer afsevärd import af nämnda artiklar från annat land icke förekommer. Af den officiella handelsstatistiken framgår vidare, att af omförmälda införsel en ren obetydlighet går till andra platser än Göteborg och några norr om denna stad belägna orter inom Bohuslän. Ser man å andra sidan till utförseln af ifrågavarande artiklar, finner man, att denna till allra största delen sker från Skåne och så godt som uteslutande på Danmark och Tyskland.

Dessa omständigheter synas till fullo bestyrka det för öfrigt väl kända och redan förut åberopade förhållande, att transporten af dessa varor icke förmår bära några dryga omkostnader och att det följaktligen icke kan vara lönande, att varorna hämtas från längre bort belägna platser.

Redan af det anförda torde framgå, att en tull å dessa artiklar sannolikt icke komme att sträcka sina verkningar utöfver Göteborg och närliggande trakter, dit den egentliga importen äger rum. För öfriga delar af landet lärer således frågan om tull å dessa artiklar icke vara af någon egentlig betydelse.

Enligt hvad för utskottet uppgifvits och hvilket för öfrigt torde vara allmänt känt, kommer det norska tegel, som hit importeras, till största delen från Fredrikstad och närliggande trakter. På sätt i en af de motionen åtföljande bilagor framhållits och såsom äfven från sakkunnigt håll vitsordats, arbeta de norska tegelbruken under betydligt gynnsammare produktionsvillkor än deras svenska konkurrenter. Dels är nämligen den norska leran mera lättarbetad än den svenska och dels

bör ihågkommas, att vid den norska tillverkningen, som på sätt nyss antydts försiggår hufvudsakligen i trakten af Fredrikstad, bränsle, hvartill användes affall från de i nämnda trakt belägna sågverken, erhålles så godt som kostnadsfritt. Också lärer norskt murtegel på produktionsorten betinga ett pris af endast 11 à 12 kronor för 1,000 stycken eller med tillägg af frakt i Göteborg 17 à 18 kronor, under det att medelpriset inom landet, enligt 1904 års officiella handelsstatistik, utgör 42 kronor för 1,000 stycken. Härvid bör emellertid tilläggas, dels att det norska teglet är af mindre dimensioner än det svenska, dels ock att jämväl af svenskt tegel förekomma olika dimensioner.

Det lärer under sådana förhållanden icke få anses opåkalladt att genom införande af en måttlig tullsats bereda nödigt skydd åt en industri, för hvars fördelaktiga bedrivande naturliga förutsättningar finnas inom den del af landet, hvarom nu är fråga, äfven där dessa förutsättningar hittills icke kunnat tillgodogöras.

Beträffande härefter frågan, i hvad mån åsättandet af tull skulle komma att verka fördyrande å varans pris, synes därvid böra erinras, hvad jämväl af det ofvan anförda lærer framgå, eller att tegelpriset inom andra delar af landet än de västra kusttrakterna väl näppeligen skulle komma att påverkas af en dylik åtgärd; och med hänsyn därtill, att den ojämförligt största delen af det från Norge införda murteglet kommer till användning inom Göteborg och kringliggande trakter, blifver frågans betydelse, från nu anförda synpunkt sedt, ytterligare begränsad. Men äfven om mot förmodan tullen skulle med hela sitt belopp höja varans pris, torde i allt fall den möjligen ökade byggnadskostnaden icke blifva så pass betydlig, att den kan komma att i nämnvärd mån inverka på hyrornas belopp.

Hvad som måhända kunde i någon mån tala emot den föreslagna tullen vore det förhållande, att transporten från Norge af ifrågavarande artiklar bereder en del af den bohüsländska skärgårdsbefolkningen fraktinkomster. Denna omständighet torde emellertid gent emot här ofvan anförda skäl för tulls åsättande icke böra tillmätas någon afgörande betydelse, så mycket mindre som, enligt hvad inom utskottet blifvit upplyst, omförmälda fraktfart lämnar en förtjänst, hvilken uppgår till ett med hänsyn till nuvarande arbetspriser mycket lågt belopp. Ovisst synes ock vara, i hvad mån denna inkomst med hänsyn till konkurrens från norska fartyg kan för framtiden bibehållas för de svenska skepparne. Skulle för öfrigt i följd af åsättandet af tull nya tegelbruk uppstå inom Bohuslän, torde i allt fall fraktförtjänster fortfarande komma att stå befolkningen till buds.

Med afseende å hvad sålunda blifvit anfördt och då utskottet är öfvertygad om att en tull å berörda artiklar, så afpassad, att den kunde uppväga Norges förmånligare ställning i afseende å produktionsvillkoren, skulle vara ägnad att bereda tegelbruken i västra Sverige ökad afsättning för deras tillverkningar inom den del af landet, som nu förser sig med dessa varuslag från Norge, och dymedelst sätta nämnda anläggningar i tillfälle att i högre grad än hittills varit möjligt utnyttja sin produktionsförmåga och samtidigt gifva arbete åt större delen af de talrika svenska arbetare, hvilka hittills varit hänvisade att söka sin utkomst vid norska tegelbruk, så har utskottet lika med motionärerna funnit, att tull bör åsättas nu ifrågavarande artiklar. Däremot har utskottet icke kunnat biträda motionärernas förslag om tullens bestämmande efter stycketal, utan har utskottet ansett lämpligt, dels enär, hvad särskildt murtegel angår, denna vara förekommer i ganska växlande dimensioner, dels ock med hänsyn därtill, att tullen å för närvarande tullpliktiga lervaror utgår efter vikt, att jämväl här ifrågakomna artiklar, i öfverensstämmelse med hvad fallet är exempelvis i Tyskland, åsättas viktull.

Mursten och taktegel draga i Tyskland tull — beräknad för 100 kilogram — enligt följande i tulltaxan stadgade bestämmelser:

Mursten af tegellera: (Mauerziegel, Backsteine) 713/14

oglaserad:

hålstenar (Hohlsteine, Lochsteine), *hålplattor* (Lochplatten) och *formstenar* (Formsteine):

enligt allmänna tariffen 0,20 Riksmark

däri dock genom traktater nedsättning beviljats för hålstenar och hålplattor till ... 0,15 ”

andra slag:

skrofliga (rauh) och släta (glatt, Verblendsteine):

enligt allmänna tariffen 0,10 ”

däri dock genom traktater nedsättning beviljats till 0,05 ”

glaserad (715) 1:— ”

Taktegel af lera (Dachziegel aus Ton), obränd eller bränd:

(717/18)

oglaserade:

taktegel (Dachziegel) och *håltaktegel* (Hohldachziegel) 0,15 ”

takpannor (Dachpfannen) och *falstaktegel* (Falzdachziegel) 0,50 ”

glaserade, alla slag 1:— ”

Vidkommande härefter storleken af de tullsats, som böra äsättas, vill utskottet till en början i fråga om murtegel meddela, att, enligt hvad inom utskottet upplysts, vikten af det slags murtegel, som företrädesvis användes i de västra kusttrakterna, utgör omkring 3 kilogram per sten. Den af motionärerna föreslagna tullsatsen af 3 kronor för 1,000 stycken skulle alltså, om tullen bestämdes att utgå efter vikt, motsvara en tull af 10 öre för 100 kilogram, hvilken tullsats torde få anses vara väl afvägd. Beträffande vidare taktegel hafva motionärerna föreslagit en tullsats af 4 kronor för 1,000 stycken. Då enligt utskottet lämnad uppgift vikten af en takpanna af det i allmänhet använda räfflade slaget uppgår till omkring 2 kilogram, skulle således den af motionärerna föreslagna tullen motsvara 20 öre för 100 kilogram. Af dessa taktegel förekomma emellertid två skilda slag, hvilka hafva ett afsevärdt olika värde, nämligen dels oglaseradt taktegel med ett pris af omkring 70 kronor för 1,000 stycken och dels glaseradt dylikt tegel med ett pris af omkring 175 kronor för samma myckenhet. Vid bestämmande af tullen bör därför tydligtvis hänsyn tagas till sagda olikhet i pris, och har utskottet af denna anledning funnit sig böra föreslå skilda tullsats för å oglaseradt och glaseradt taktegel. Ofvannämnda tullsats, 20 öre för 100 kilogram, synes emellertid hvad angår det oglaserade takteglet, hvilket, omfattande äfven enklare kvaliteter, kan hafva lägre värde än det ofvan angifna, vara väl hög; och har utskottet funnit denna tull skäligen böra sättas till 15 öre för 100 kilogram. Hvad åter beträffar det glaserade takteglet, borde detta på grund af sitt betydligt större värde rätteligen draga en afsevärdt högre tull än oglaseradt taktegel. Utskottet har likväl ansett lämpligast att stanna vid en tullsats af 25 öre för 100 kilogram.

Därest, i enlighet med hvad utskottet föreslagit, tull äsättes taktegel, torde i tulltaxan böra införas särskilda rubriker för glaseradt och oglaseradt taktegel. Däremot synes artikeln murtegel fortfarande böra hänföras till lervaror, tegel, andra slag, ej specificerade, hvilken sistnämnda rubrik nu förutom taktegel knappast omfattar någon annan artikel än murtegel. Den för murtegel nu förordade tullsatsen, 10 öre för 100 kilogram, skulle alltså upptagas såsom gällande för tegel, andra slag, ej specificerade.

Tillika och på det att icke verkan af de sålunda föreslagna tullarna måtte för längre tid framåt undanskjutas, har utskottet ansett sig böra, i enlighet med motionärernas hemställan, föreslå, att samma tullar snarast möjligt vinna tillämpning.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt hemställer bevillningsutskottet,

att Riksdagen, i anledning af förevarande motion om tull å mursten och taktegel, måtte besluta,

1:o) att *andra, ej specificerade slag af tegel* än taktegel, eldfast tegel, fasadtegel och trottoarsten samt golf- och väggplattor skola åsättas en tullsats af 10 öre för 100 kilogram;

2:o) att artikeln *taktegel, oglaseradt*, skall åsättas en tullsats af 15 öre för 100 kilogram;

3:o) att artikeln *taktegel, glaseradt*, skall åsättas en tullsats af 25 öre för 100 kilogram; samt

4:o) att, vid bifall till hvad utskottet under punkterna 1:o), 2:o) och 3:o) hemställt, Riksdagen jämväl måtte besluta, att berörda nya tullar skola såsom tilläggsavgifter till nu gällande tulltaxa jämväl innevarande år utgöras från den tid, som af Kungl. Maj:t bestämmes, samt i skrifvelse till Kungl. Maj:t, jämte öfverlämnande af sitt sålunda fattade beslut, anhålla, det Kungl. Maj:t ville, så fort ske kan, förordna om beslutets trädande i kraft.

För den händelse Riksdagen godkänner, hvad utskottet under punkterna 1:o), 2:o) och 3:o) här ofvan hemställt, kommer utskottet att framdeles afgifva förslag till förändrad lydelse af tulltaxerubriken *Lervaror, ej specificerade*; hvilket utskottet härmed får för Riksdagen

5:o) anmäla.

Stockholm den 20 april 1906.

På bevillningsutskottets vägnar:

H. CAVALLI.

Reservation

vid punkterna 1:o)—3:o):

af herrar *J. Bromée*, friherre *Bonde*, *K. G. Karlsson*, *Höjer* och *Branting*, hvilka ansett, att utskottets betänkande bort hafva följande lydelse:

»I en inom — — — — — belägna platser (sid. 1—5).

At det anförda framgår, att en tull å dessa artiklar sannolikt icke skulle komma att sträcka sina verkningar till andra delar af landet än Göteborg och kringliggande trakter, dit den egentliga importen äger rum.

Det är visserligen sant, såsom ock i motionen erinras, att införseln från Norge, särskildt hvad angår den ojämförligt mest betydande af här ifrågavarande artiklar eller murtegel, är anmärkningsvärdt stor, äfvensom att densamma under de senare åren i ganska afsevärd grad ökats. Fråga är emellertid, om icke denna stegrade införsel är af mera tillfällig natur, och antagligt är, att densamma kommer att minskas, i samma mån de norska tegelbruket komma att vinna ökad afsättning för sina produkter inom eget land. Vid sådant förhållande synes berörda införsel icke utgöra tillräcklig anledning att belägga tegel med en tull, som sannolikt komme att om än i ringa mån verka fördyrande å varans pris. Vidare må icke förbises det förhållande, att transporten från Norge af ifrågavarande artiklar bereder en del af den bohuslänska skärgårdsbefolkningen fraktinkomster, hvilka i händelse af tulls åsättande komme att minskas och kanske helt upphöra. Då slutligen hvarken i motionen eller i öfrigt tillräckliga skäl anförts till stöd för motionärernas påstående, att den ifrågavarande tegelindustrien skulle vara i behof af skydd för sina tillverkningar, har utskottet ej funnit anledning tillstyrka bifall till motionen.

Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen måtte med afslag å förevarande motion om tull å mursten och taktegel besluta, att gällande tullfrihet för sagda artiklar skall bibehållas.»